

K ü l ö n f é l é k.

Füzetünk első cikke egyházunk egyik jelese, Buzogány Áron életének emel méltó szép emléket. Mély köszönetünket fejezzük ki e helyen is Ferencz József püspöknek, hogy az egyház kormányzása és sokoldalú munkássága közben időt talált és megírta barátja és kortársa emlékezetét. Az avatott tollal írt cikk nemcsak életrajz, hanem egyszersmind igen becses korrajza ama rendkívüli időeknek, melyekről szól.

Kétféle hitetlenség. A kétféle hitetlenségről, mely valóban mindennapi életünkben tapasztalhatólag előfordul, igen mély belátással ír Hanne német író. Az egyik a theoriai atheismus, mely tudományos alapon indul megdönteni az emberiség évezredek hitfogalmait, a másik az életben előforduló közönséges hitetlenség.

A theoriával elbánni könnyű, de az utóbbi olyan jelenség az emberi társadalomban, mely korábban is meg volt s most fenyegetve emeli föl fejét — maga után vonva több erkölcsi hibát.

Százévünk első ötven évében a régi rationalismus járta át népünket s sokan állítják, hogy ez az áramlat vezetettett atheismusra. Holott mélyebb gyökere van annak és legkevésbé sem érinté a vallásos hitet s annak lényegét, midőn az a százéves romokból új épületet emelt magának.

A míg az ujkori rationalismus hiveinek lépten-nyomon hallania kell az orthodox irány képviselőitől, hogy mindkét nemű hitetlenségnek ők az okozói, Hanne egyenesen reájuk utal: „mire tanít a tapasztalat: hogy az atheismus szóvivői az orthodox iskolákból lépnek elő. A hitetlenség keletkezési ideje — a reactio idejére esik. És még mennyi mást hozott létre az orthodoxia! Csak meg kell hallani s egy kevés körűl kell nézni a nép körében és ezt megtudhatjuk. A modern miveltég és világnézet, mely a csodákkal, dämonokkal s más Kopernikust megelőző időből való hitcikkelyekkel teljesen szakított, föltétele mindennek, sőt azokra nézve is, a kik a miveltég legalsó fokán állanak. Jön a vallás-tanító: a dogma megtartása nélkül boldog nem lehetsz s ezt a boldogságot a földön kívül egy ismeretlen

égbe teszi át, a melyet ismét a Kopernikus előtti idő módja szerint gondol: így nem csodálható, hogy mihelyt a való élet örömeivel és szenvedéseivel megkezdődik, a jelenkor gyermeke az égről lemond, hogy a földet megnyerje, és hogy a vallás, a mely a jelenre semmit sem ígér, mely tilt az örömtől, s csak a bűnből származó fájdalmat ismeri, értékét teljesen elveszti. Az orthodoxia észellenessége és pietistikus világ-fájdalma a világos értelmű, meleg szivű természeteket a hitetlenségbe hajtják, habár ebben már egy kissé segít a materialistikus irányban népszerűsített tudomány is. Hogy ez miként és mi mindenféle módon történik, ki ne tudná ezt. Azért a hivatalos egyházak úgy, a mint ma vannak, még a hitetlenséget elősegítik. S minél inkább kizárnak minden szabadabb irányt, s minél inkább ellenséges állást foglalnak el a modern tudattal szemben, annál inkább a hitetlenség prophetáinak dolgoznak kezére.“

Tudori czim. Közelebről a kolozsvári egyetemen két ifju barátunk szerzett tudori fokozatot: *Gál Kelemen* főgymn. tanár és *Molnár Jenő*, vallásközönségünk jogügyészének, Molnár Sándornak fia. Az előbbi a bölcelemből, az utóbbi az államtudományokból állott jeles eredménnyel szigorlatot. Az ily dolgok nagyon értékesek előttünk. Szeretjük látni az ifju nemzedéket a magasabb tudományosságra való törekvésben. Az ily törekvés iránt elismerésünket fejezzük ki és ifju barátainkat teljes örömmel üdvözöljük.

A japániak négy évtized óta fáradoznak, hogy az európai kultúrépekkel egy színvonalra emelkedjenek. Az európai intézmények, találmányok, vasutak és távirdák, iskolák és egyetemek, s államszervezet Japánban meg vannak honosodva. Éppen most foly erős háboru Japán és China között, az annyit vitatott Korea félsziget birtokáért, melyben a japánok, a mint magok mondják, be akarják bizonyítani, hogy ők egy kultur-hatalom, mint az amerikaiak, angolok és németek.

Nem csupán Korea birtoka, hanem az a tiszteletreméltó vágy, hogy minden államtól elismertessenek egyenjogu kultur-államnak, sarkalja a japániakat, hogy a háborut hajlithatatlan makacssággal folytassák, s hogy az utolsó embert és fillért is föláldozzák hazájok híréért és dicsőségéért.

A japánoknak vannak hadihajóik, vont ágyuik s a modern háboruviselésnek minden eszközei, mint nekünk. Tisztjeik harcászati ügyességükkel kitűnnek. A sebesülteket vörös-kereszt egyesület tagjai ápolják. A hadifoglyok humánus bánásmódban részesülnek. Valóban bámulatra ragad a japániak kultur-fejlődésének ily nagymérvű előhaladása!

De hiányzik még valami, hiányzik náluk a sziv és kedély tápláléka, az evangélium életető, megszentelő és nemesítő hatalma.

Hirosimában, a kikötőnél, hol a japáni császár személyesen jelen volt a csapatok hajóra szállásánál, a keresztény missiói társulatok lőzős missio munkát végeztek. Valamennyi harctérre vonuló japán katonának egy japáni új testamentumot vagy egyéb kis keresztény könyvecskét adtak.

Egy néhány évig reactio volt a kereszténység ellen Japánban, de ez az idegenkedés kezd most szünni. A missiók jelentékeny haladást tesznek. A missionariusok praedicatioval s oktatással igyekeznek az evangéliumot széles körben elterjeszteni. 1894. dec. 6-án Greene amerikai missionarius előadást tartott Tokyoban, a melyben kifejtette, hogy a japánok többé visszafelé nem léphetnek, nekik előre kell haladniuk. Az amerikai unitar. társulat is alapított itt egy intézetet, melyben felsőbb tudományokat és hittant s más humánus tárgyakat tanítanak.

Sándor Ferencz. Egyike a legtiszteltebb unitárius papoknak, költözött el, ki hivatalát méltón betöltötte. 1813-ban született Jánosfalván, szabad székely szülőktől. Tanult Székely-Keresztúron és Kolozsvárt, az utóbbi helyen a nagynevű Molnos Dávid igazgató korában, kinek igen kedves tanítványa volt, s ki az 1836-ban dult cholera járványkor az ő karjai közt hunyt el. Először seniori állást viselt a székelykereszturi iskolában, honnan egy év múlva a keleti ekklesiába ment papnak, s hat év múlva Kénosba s onnan hét év múlva H.-Oklándra, hol csaknem negyvenegy évig paposkodott s azután nyugalomba vonult. Egy hozzá közel álló lelkész társa így jellemzi: „Egyike volt a legerősebb és legtisztább papi jellemeknek; megjelenése mindenütt tiszteletet gerjesztő. Jelleme őszinte, nyílt, igazságos; egész lényében a tiszta egyszerűség példányképe. Hívei részéről mindenütt a legnagyobb tisztelet és bizalom környezte. Ennek bizonyossága, hogy nyugalomba vonulása alkalmával, bár már 77 éves volt, hívei ismételve kérték, hogy bár avagy csak két évig folytassa még hivatalát. Benne nem kevésbé szerették a lemenő, mint a felkelő napot. Hivatalársai becsülték és szerették, a fiatalok pedig, mintha mindannyian gyermekei lettek volna, oly ragaszkodó bizalommal viseltettek iránta.“ Sok ily papot adjon a gondviselés egyházunknak.

Gyász hírek. *Sándor Ferencz* nyugalmazott lelkész márt. 1-én, 82 éves korában, Abásfalván jobblétre szenderült. Tetemei H.-Oklándon, hol élete nagy részét töltötte, helyeztetek nyugalomra. Az elhunytban Sándor Mózes udvarhelymegyei tanfelügyelő, Sándor Áron kadácsi, Sándor Gergely abásfalvi lelkészek és Sándor Eszter, derzsi lelkész Sándor Gergely neje szeretett édes atyjukat gyászolják. — Dr. Bartha Gyula nagykanizsai polg. isk. igazgató

fájdalmas veszteség érte édes anyja, özv. *Bartha Györgyné* szül. Szabó Anna márt. 29-én Lendva-Ujfaluban történt halálában. Az elhunyt néhai Bartha György tartásfalvi papnak volt özvegye. Halálát fájlatják még Bartha Lajos uradalmi ispán és Bartha Borbála, Pálffy Salamonné.

Aranykönyv.

A S.-SZT.-GYÖRGYI UNITÁRIUS TEMPLOM ÉPITESERE UJABBAN ADAKOZTAK:

Köpeczi Nagy Lajos pénzügyminiszteri számvizsgáló ifj. Tana Sámuel ivén 13 frt 10 kr. Alsó-Siménfalvi unitárius eklklzsia 5 frt. Berde István törv.-széki bíró Szolnokon 10 frt. Nagy Domokos Kraszna 10 frtos bárczából sértetlenül visszaküldötte, egy forintot csatolt hozzá s a postán 32 kr portovelonással alantírt átvettem 68 krt. Összesen 28 frt 78 kr.

Sepsi-Szent-György, 1895. ápril hó.

PÁLL SÁNDOR,
számadó gondnok.

A SEPSI-SZENTGYÖRGYI UNITÁRIUS TEMPLOM ÉPÍTÉSÉRE

hozzám az 1894. év folyamán beérkezett kegyes adományok nyilvános nyugtatóványozása: Musnai János Dicső-Szt.-Mártonból 3 frt. Ambrus Gergely Kolozsvárról 5 frt. Keresztély Lajos Kolozsvárról 5 frt. Török Elek Csekefalváról 2 frt. 40 kr. Thoroczkay Venczel Gura-Száda 6 frt. Vári Albert Kénos 5 frt. Ürmösi Kálmán Szentgericzéről 6 frt 30 kr. Hajós János Kolozsvárról 10 frt. Sándor Gergely Derzs 7 frt. Gyulay Árpád Kolozsvár 10 frt. Sebes Pál Budapest 10 frt. Bedő Dániel Kolozsvár 10 frt. Balog József Kolozsvár 10 frt. Alsóboldogasszonyfalvi Geréb Sándor 5 frt. Gábor Albert Martonosról 5 frt. Rákosi István Abrudbánya 10 frt. Elekes József Sz.-Udvarhely 2 frt. Barla Domokos Tordán 3 frt. Árkosi Béla Körmőczről 2 frt. Összesen 116 frt 70 kr. — Beérkezett még ezen felül 2 drb. postautalvány, nevezetesen Molnár Sándor Kolozsvárról 10 frt. Továbbá Tibáld Mihály Fogarasról szintén egy 10 frtos utalvány; ezeknek értékét nem vettem fel, hanem a sepsi-szentgyörgyi egyház lelkészének küldöttem meg.

Egyben felkérem egyházunk t. tagjait, miszerint tekintettel arra, hogy Sepsi-Szentgyörgyről immár több mint egy éve Temesvárra költöztem s így ottani egyházunknak nem vagyok többé gondnoka: szíves adományaitkat egyesesen Sepsi-Szentgyörgyre szíveskedjenek küldeni.

Temesvár, 1895. február hó 28-án.

BÉRECS GYULA,
kir. s. tanfelügyelő, unitárius egyházi
tanácsos.

NYILVÁNOS KÖSZÖNET.

Szentgericzei *Jakab József* és neje *Boros Teréz* hitbeli afiai, a szentgericzei unitár. eklklzsia részére egy kiváló díszes, szép művű urasztalát készítettek, melynek csináltatási ára 50 frt. A keresztiényi szeretet és áldozatkészség nagyságát mutatja tehát az érték is; de ez viszont mutatja szívök melegét és buzgóságát, melynek indításából ily szépen és nemesen cselekedtek. Nemcsak aranykönyvünk fozja hirdetni századokon át fennüsztelet jöltevőink fennkölt gondolkodását, hanem maga az általok készítettett urasztala is prédikálni fogja azt a következő időknek.

Mi eléggé megköszönni nem tudjuk ezt a szíves jóságot, de hiszem, hogy a jutalmazást immár érzi abban az édes öntudatban, hogy jót tettek. Legyen kedves Isten előtt is ezen áldozat s buzdítson másokat is többről-többre a nemes példa!!

Ügvanéz alkalommal ez urasztalára egy hozzá illő felső urasztali terítőt készített Ürmösi Kálmáné-Bodolai Juliánna. A hol a szív beszél, ott a száj elnémul! — Szent-Gericze, 1895. ápr. 17.

ÜRMÖSI KÁLMÁN,
helyb. pap.